

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA MEDRESE

AHLAK

CILJEVI

Cilj izučavanja nastavnog predmeta Ahlak je da učenici medresa ovladaju osnovnim znanjima iz oblasti islamske etike: temeljnim vrijednostima, vrlinama i porocima. Također je potrebno da učenici steknu osnovno znanje o razvoju islamske etike kroz povijest, kao što je potrebno da imaju predodžbu o drugim etičkim tradicijama i najznačajnijim etičkim teorijama. Posebnu pažnju treba pokloniti pravilnom razumijevanju islamskog shvatanja moralnosti u kontestu osnovnih izvora islamske etike, Kur'ana i hadisa te specifičnim moralnim izazovima i problemima savremenog društva. Izučavanjem predmeta Ahlak treba nastojati da se kod učenika izgradi vlastiti islamski moralni sud, za činjenje dobra, konkretnim i neposrednim djelovanjem u skladu sa osnovnim moralnim normama.

ZADACI

- upoznati učenike sa značenjem i važnosti morala u životu pojedinca i zajednice;
- omogućiti učenicima da na vrlo prikladan način shvate smisao i ciljeve islamskog morala utemeljenog na Objavi;
- izgrađivati potrebu za lijepim ponašanjem i otpornost od negativnog utjecaja sredine;
- izgrađivati sposobnost pravovremenog prepoznavanja devijantnog ponašanja;
- formirati svijest o trajnim moralnim vrijednostima bez kojih čovječanstvo zapada u krize;
- osposobljavati učenike da mogu objektivno valorizirati i svoje i tuđe vrijednosti i nedostatke;
- jačati spremnost kod učenika da se za prave vrijednosti treba stalno boriti, na različite načine.

Nastavni program iz predmeta
AHLAK
I razred
(2 sata sedmično - 70 sati godišnje)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	Ahlak, predmet interesovanja i izučavanja - Osnovni pojmovi: ahlak, edeb, moral i etika. - Ilmu-l-ahlak: ciljevi i zadaci. - Ahlak i druge znanosti.	4
2.	Izvori nauke o ahlaku - Kur'an. - Hadis. - Selefu-s-salih i tradicija.	5
3.	Motivi i poticaji u ljudskom ponašanju - Interes, sreća, užitak. - Vjera - Rad za zajedničkom dobru - Ideali (pravda, jednakopravnost, sloboda...)	6
4.	Prava, i dužnosti - Pravo na život, slobodu, imovinu, čast... - Ljudska prava u kontekstu savremenih kretanja, konvencije o ljudskim pravima. - Dužnost prema Bogu, sebi i drugima.	9
5.	Temeljne vrijednosti - Život. - Tewhid. - Znanje. - Pravda i pravičnost. - Moć. - Ljubav. - Dobrota. - Ljepota. - Milost.	12
6.	Moralne vrline - Ljubav prema Allahu i poslaniku. - Iskrenost, istinoljubivost. - Stid. - Prijateljstvo. - Emanet. - Tevba.	8

	- Skromnost...	
7.	Grijesi i poroci - Uzroci griješenja. - Grijeih i odgovornost. - Grijeih i njegove posljedice. - Grijesi ranijih naroda. - Liječenje od loših osobina.	4
8.	Poroci u savremenom društvu - Alkohol, droga, duhan. - Prostitucija, homoseksualizam, pedofilija... - Kriminal.	4
9.	Loše osobine - Oholost. - Pohlepa. - Licemjerstvo. - Mržnja. - Zavist, ogovaranje, sumničenje, vrijeđanje drugog. - Laž i krađa. - Kukavičluk. - Srdžba i inat. - Lijenost.	9
10.	Islamske dužnosti i njihov utjecaj na izgradnju morala - Namaz. - Zekat. - Hadž. - Post u izgradnji morala. - El-emru bil-ma'rufi ve-n-nehju anil-munkeru.	6
11.	Izbor iz klasičnih tekstova etičke islamske misli	3
	UKUPNO	70

Nastavni program iz predmeta
AHLAK
 II razred
 (2 sata sedmično - 70 sati godišnje)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	Osnovni etički pojmovi - Dobro. - Namjera. - Sloboda volje. - Savjest. - Moralna norma. - Moralni sud. - Dužnost. - Zabrana. - Grijeh.	14
2.	Islamska etika i neke druge etičke teorije - Eudajmonizam. - Utilitarizam. - Hedonizam. - Autonomistička i relativistička etika....	5
3.	Povijesni tokovi i uticaji - Moral prdislamskih Arapa. - Iranska i indijska. - Grčka filozofija. - Judaizam i kršćanstvo.	6
4.	Osnovni povijesni tokovi islamske etike - Tradicionalistička. - Racionalistička. - Sufijska. - Filozofska. - Reformistička.	8
5.	Etička misao Bošnjaka - Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Šaban Hodžić, Kasim Dobrača, Derviš Spahić, Sinanudin Sokolović, Alija Izetbegović, Husein Đozo, Nerkez Smailagić...	5
6.	Etička misao u islamu - Moral i vjera. - Moral i znanost.	4
7.	Islamska etika i fikh - Pravne norme i moralne norme. - Šerijat, pozitivni zakoni, moral.	3

8.	Savremena pitanja islamske etike - Poslovni moral. - Politički moral. - Seksualni moral. - Etička pitanja u medicini. - Etička pitanja u znanosti. - Ekološki moral.	9
9.	Moral u modernom svijetu - Suživot i tolerancija. - Suradnja sa neistomišljenicima. - Moral u savremenim načinima komunikacije (pozorište, film, mediji). - Moda i moral...	6
10.	Moral u socijalnoj praksi - Rad u karitativnim ustanovama. - Volonterski rad (domovi, bolnice, sirotišta, kampovi za izbjegle i prognane). - Posjete nekim od ovih ustanova (praktični rad).	6
11.	Izbor savremenih etičkih tekstova	4
	UKUPNO	70

UDŽBENICI

Dževad Hodžić, *Ahlak I*

Dževad Hodžić, *Ahlak II*

LITERATURA

1. *Kur'an s prijevodom*
2. Buharija i Muslim, Zbirke hadisa
3. Muhamed Gazali, *Karakter muslimana*
4. A. Muaz Hakki, *Moral muslimana*

REALIZACIJA NASTAVE

- predavanja,
- referati učenika,
- diskusije i rasprave o pojedinim pitanjima,
- izrada projekata za praktično djelovanje,
- posjete različitim institucijama.

PROFIL NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili neki drugi od islamskih teoloških fakulteta.

Poželjno je da ima iskustvo u imamskom, hatibskom i muallimskom radu.

IZBORNA NASTAVA

Nastavni program iz predmeta
AHLAK
ZA IZBORNU NASTAVU IZ OBLASTI AHLAKA
III RAZRED
(2 sata sedmično -70 sati godišnje)

Redni broj	Naziv programskog sadržaja	Broj sati
1.	‘Ilmu-l-ahlak, moral i etika <ul style="list-style-type: none">- Pojam i definicija ahlaka- Osnovni etički pojmovi- Dobro- Namjera, sloboda volje, zabrana	5
2.	Temeljne moralne vrline <ul style="list-style-type: none">- Pouzdanje u Allaha- zahvalnost- strahopoštovanje prema Bogu- nada- strpljivost- blagost- kromnost- umjerenost- darežljivost- hrabrost- samosavlađivanje- rad i ustrajnost- čistoća- čuvanje zdravlja- ljubav prema roditeljima ummetu i domovini	15
3.	Loša svojstva i pojave <ul style="list-style-type: none">- praznovjerje- nezadovoljstvo- pretjerivanje- rasipništvo- očaj- kidanje rodbinskih veza	7
4.	Poroci u savremenom društvu <ul style="list-style-type: none">- alkoholna pića i opojna sredstva- blud, prostitucija..- kocka i igre na sreću- kriminal i korupcija	5
5.	Halal i haram <ul style="list-style-type: none">- značenje pojmova halal i haram	6

	<ul style="list-style-type: none"> - halal i ljudska duša - posljedice harama - savremeni život između halala i harama 	
6.	Prava i dužnosti <ul style="list-style-type: none"> - pojam prava i dužnosti - dužnosti prema Uzvišenom Allahu, prema sebi i prema rugim ljudima - traženje nauke - plemenitost - poniznost - rad i nastojanje - čistoća duše - dužnosti prema roditeljima, rodbini, djeci, komšijama 	10
7.	Moralni život pojedinca i zajednice <ul style="list-style-type: none"> - Čovjek kao pojedinac - čovjek u zajednici - položaj žene u društvu - moral i odijevanje - funkcija moralnih obaveza čovjeka prema sebi 	7
8.	Čovjek i njegova odgovornost u islamu <ul style="list-style-type: none"> - odgovornost za vjeru, život, mladost, imetak, znanje... - ispunjenje obaveza, obećanja i zakletve 	4
9.	Islamski bonton <ul style="list-style-type: none"> - poštovanje drugih ljudi - pozdrav i ulazak u tuđe kuće - kultura ishrane - pravila ponašanja prilikom posjete bolesniku - pravila ponašanja prilikom smrti i dženaze 	7
10.	Analiza etičkih tekstova	3
	Ukupno:	70

NAPOMENA

U nastavni program su uvrštene nastavne jedinice koje nisu obrađene u redovnoj nastavi: jedan dio loših svojstava, prava i dužnosti, mada su same nastavne teme: loša svojstva i prava i dužnosti obrađivane u 1. razredu. Neke nastavne jedinice su ponovljene zbog njihove važnosti kao što su pojam i definicija Ahlaka, osnovni etički pojmovi, jedan dio poroka u savremenom društvu koji će biti obrađeni u nešto obimnijoj formi od one koja je predviđena u redovnoj nastavi. Međutim okosnicu ovog programa čine nastavne jedinice koje nisu bile obuhvaćene programom redovne nastave.

PROFIL NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili neki drugi od islamskih teoloških fakulteta.
Poželjno je da ima iskustvo u imamskom, hatibskom i muallimskom radu.

Nastavni program iz predmeta
AHLAK
ZA IZBORNU NASTAVU IZ OBLASTI AHLAKA
IV RAZRED
(2 sata sedmično -60 sati godišnje)

R.broj	Naziv programskog sadržaja	B.sati
1.	Islamska koncepcija života - temelji - tevhid - hilafet - Šerijat	4
2.	Osnove islamskog morala - etički plan Kur'ana - ahlak u Kur'anu	4
3.	Osnove savremene islamsko- etičke misli - dužnost i interes - namjera i djelo - dresura i odgoj - moral i ljudski um - moral i religija - moralno i korisno - moral bez vjerovanja u Boga	9
4.	Islamska etika i druge etičke terije - eudajmonizam, hedonizam, utilitarizam, - autonomistička, i relativistička etika	3
5.	Povijesni tokovi islamske etičke misli - tradiconalistička, racionalistička, sufijska, reformistička etika - Gazalijeva etička misao	7
6.	Povijesni tokovi evropske etičke misli - Sokratova etika - Platonova etika - Aristotelova etika - Kantova etika	15
7.	Osnovne zapadne etičke tradicije - Aristotelova tradicija - Kantova i utilitaristička tradicija - kardinalne vrline - moralna prava	8
8.	Savremena etička pitanja - islamska ekološka etika - kloniranje i genetski inženjering	5
9.	Analiza etičkih tekstova	5
	Ukupno:	60

NAPOMENA

Manji broj nastavnih jedinica: islamska etika i druge etičke teorije, povijesni tokovi islamske etičke misli» preuzeti su iz programa redovne nastave zbog toga što predstavljaju uvod u druge nastavne teme predviđene ovim programom. Međutim većina predloženih nastavnih jedinica nije obuhvaćena programom redovne nastave. Prilikom sastavljanja ovog prijedloga imao sam u vidu da je cilj izborne nastave utvrđivanje i proširivanje već postignutog znanja, usvajanje novih znanja koja nisu obuhvaćena redovnom nastavom kao i priprema za studij islamskih ili društvenih nauka.

UDŽBENICI

Dževad Hodžić, *Ahlak I*,
Dževad Hodžić, *Ahlak II*,
Šaban Hodžić, *Ahlak I*,
Zijad Ljevaković, *Hrestomatija etičkih tekstova II*,
Dževad Hodžić, *Etika-uvod u islamsko i zapadno etičko mišljenje*

LITERATURA

1. *Kur'an s prijevodom*
2. Alija Izetbegović, *Islam između Istoka i Zapada*
3. Muharem Omerdić, *Živjeti u islamu*,
4. Muhammed M. Ša'ravi, *Halal i haram*,
5. Ismet U. Šehibrahimović, *Snagom vjere do savršenstva duše*,
6. Nerkez Smailagić, *Leksikon islama*
7. Derviš Spahić, *Pouke o moralu i bogobožnosti*,
8. M.M. Šarif, *Historijija islamske filozofije*, I-II

PROFIL NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili neki drugi od islamskih teoloških fakulteta. Poželjno je da ima iskustvo u imamskom, hatibskom i muallimskom radu.

REALIZACIJA NASTAVE

- predavanja
- referati
- diskusije i rasprave o pojedinim pitanjima
- izrada projekata za praktično djelovanje
- posjete različitim institucijama

OPĆI PRIJEDLOG

Uključiti više praktične nastave kao što je posjeta humanitarnim organizacijama i socijalnim ustanovama i zavodima.

Za rad u ovom predmetu bi se mogao vezati i humanitarni fond učenika.